Н. І. Рижикова,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Р. М. Остапенко,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Державний біотехнологічний університет, м. Харків

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ У ЗЕД: СУЧАСНІ РІШЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Автоматизація облікових процесів у зовнішньоекономічній діяльності (ЗЕД) є важливою складовою сучасного бізнесу, що функціонує на міжнародних ринках. Застосування інноваційних технологій сприяє компаніям ефективному контролю складних фінансових транзакцій, пов'язаних із міжнародною торгівлею. Штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання змінюють звичні облікові процедури, гарантуючи вищу точність, швидкість і ефективність. Ці технології не лише спрощують рутинні завдання, а й дозволяють бухгалтерам акцентувати увагу на стратегічних моментах фінансового управління.

Сучасні програми для автоматизації обліку в ЗЕД містять спеціалізовані програмні продукти, такі як Invoicera, Hiveage та Tipalti. Ці інструменти надають різноманітні функції, такі як підтримка мультивалютних транзакцій, багатомовний інтерфейс, автоматизоване створення рахунків і інтеграція з зовнішніми системами. Особливо важливою є функція автоматичного моніторингу змін валютних курсів і керування транзакціями в різних валютах, що суттєво полегшує міжнародні фінансові угоди. Окрім цього, ці системи пропонують автоматичні нагадування про платежі та вдосконалюють складні процеси оплати для міжнародних компаній.

Роботизована автоматизація процесів (RPA) перетворилася на ефективний засіб для вдосконалення бухгалтерських процедур у міжнародній торгівлі. RPA-системи автоматизують такі повторювані завдання, як введення даних, обробка рахунків та звірка документів, що значно знижує ручне навантаження на бухгалтерів. Це не тільки підвищує ефективність, але й істотно зменшує ймовірність помилок, що можуть бути надто критичними у сфері міжнародних операцій. Завдяки автоматизації рутинних завдань, спеціалісти з обліку отримують можливість більше часу присвятити аналітичній діяльності та стратегічному плануванню, що покращує загальну ефективність фінансового управління у зовнішньоекономічній діяльності.

Системи штучного інтелекту працюють у режимі 24/7/365, забезпечуючи безперервну автоматизацію облікових процесів.

Хмарні технології мають вирішальне значення для прогресу сучасних рішень в автоматизації обліку зовнішньоекономічної діяльності. Хмарні платформи надають можливість отримувати фінансові дані в реальному часі з будь-якого куточка світу, що має велике значення для компаній з міжнародною

діяльністю. Це сприяє ефективній співпраці різних відділів та філій, надаючи їм доступ до сучасної фінансової інформації. Окрім того, хмарні рішення часто надають адаптивні моделі ціноутворення, що робить їх доступними для компаній різних масштабів. Вони також надають автоматичні оновлення програм, які забезпечують відповідність останнім вимогам та стандартам міжнародного бухгалтерського обліку [1].

Блокчейн-технологія набуває все більшої значущості як елемент автоматизації облікових процесів у зовнішньоекономічній діяльності. Вона гарантує безпечний та зрозумілий спосіб реєстрації транзакцій, що є особливо корисним для міжнародних угод, де довіра між учасниками може бути обмеженою. Блокчейн формує незмінний запис всіх фінансових транзакцій, що істотно ускладнює шахрайство та маніпуляції з інформацією. Окрім цього, даний технологічний підхід підтримує впровадження смарт-контрактів, які автоматично реалізують умови угоди, коли виконуються певні умови, що полегшує процеси дотримання регуляторних норм та звітування в глобальній торгівлі.

Штучний інтелект значно покращує ефективність обліку в ЗЕД завдяки умінню аналізувати великі обсяги фінансових даних, виявляти тренди та робити прогнози. ШІ здатен автоматично класифікувати товари згідно з міжнародними стандартами, оцінювати ризики та гарантувати відповідність нормативним вимогам різних держав. Системи, засновані на штучному інтелекті, можуть навчатися і пристосовуватися до змін, що є особливо актуальним у динамічному середовищі міжнародної комерції. Вони також здатні виявляти аномалії та можливі проблеми в фінансових даних, що сприяє запобіганню помилок і шахрайських дій.

Поєднання різних технологій автоматизації формує ефективні екосистеми для управління обліком у зовнішньоекономічній діяльності. Наприклад, інтеграція ШІ з блокчейном може забезпечити не тільки розумний аналіз даних, але й надійне зберігання інформації. Подібні інтегровані рішення дають можливість компаніям автоматизувати весь процес міжнародних фінансових транзакцій – від первинного замовлення до фінального розрахунку. Окрім цього, взаємодія між різноманітними системами та програмним забезпеченням стає дедалі більш легкою, що сприяє ефективному обміну даними та оптимізації робочих процесів у глобальному торговельному просторі.

Автоматизація істотно полегшує виконання міжнародних норм бухгалтерського обліку і звітності. Сучасні системи здатні автоматично налаштовувати фінансові звіти у відповідності до вимог різних держав і регуляторних установ, що має велике значення для компаній, які діють на численних ринках. Вони також гарантують автоматичне оновлення у відповідності до зрушень у законодавстві та нормативних актах, що сприяє запобіганню штрафам та іншим санкціям за невиконання вимог. Окрім цього, автоматизовані системи здатні створювати докладні аудиторські сліди, що полегшує процес контролю і підтвердження відповідності [2].

Зниження часу обробки міжнародних фінансових операцій до 80% завдяки використанню автоматизованих облікових систем

Інтернет речей (IoT) пропонує нові шанси для автоматизації обліку у зовнішньоекономічній діяльності, зокрема в управлінні ланцюгами поставок. Пристрої IoT здатні відстежувати переміщення товарів у реальному часі, автоматично оновлюючи записи при перетині кордонів або зміні їх статусу. Це надає більше прозорості та управління міжнародними поставками, що сприяє оптимізації логістичних процесів і зменшенню затримок. Окрім цього, інформація, отримана через IoT, може бути об'єднана з обліковими системами для автоматизованого оновлення запасів, створення рахунків-фактур та інших фінансових документів.

Майбутнє автоматизації облікових процедур у ЗЕД передбачає подальше впровадження штучного інтелекту й технологій автоматизації. Прогнозується, що ці технології підвищать ефективність і дозволять бухгалтерам запропонувати більш стратегічні та консультаційні послуги. З розвитком технологій бухгалтери зможуть адаптуватися, покращуючи свої комунікаційні та аналітичні навички для доповнення цих досягнень. Перехід до використання хмарних обчислень, обробки даних та сервісів, орієнтованих на клієнтів, також матиме важливе значення для змін у бухгалтерській професії, що вимагає від компаній інтеграції цих трендів для підтримки конкурентоспроможності [3].

Ключовим елементом еволюції автоматизації обліку в ЗЕД є гарантія сумісності між численними системами та програмними продуктами. Це забезпечує ефективний обмін даними та оптимізацію робочих процесів у світовому торговельному середовищі. Сучасні рішення дедалі частіше надають відкриті API (інтерфейси програмування додатків), що дають можливість різним системам безперешкодно взаємодіяти. Таким чином, інтероперабельність є особливо важливою для міжнародних компаній, що можуть застосовувати різні програмні рішення в різних країнах або підрозділах. Вона також підтримує більш продуктивну співпрацю з партнерами, постачальниками та клієнтами в усьому світі.

Автоматизація облікових процесів у зовнішньоекономічній діяльності також допомагає краще управляти ризиками. Актуальні системи здатні автоматично знаходити можливі проблеми, такі як флуктуації валютних курсів, зміни в міжнародних торгових нормах або геополітичні загрози, які можуть позначитися на фінансових транзакціях. Вони можуть також надавати стратегії зменшення цих ризиків, наприклад, через хеджування валютних позицій чи диверсифікацію постачальників. Додатково, автоматизовані системи здатні здійснювати безперервний контроль за відповідністю нормам різних країн, що сприяє запобіганню штрафам та іншим санкціям за неналежне виконання міжнародних торговельних норм.

Автоматизація облікових процесів у зовнішньоекономічній діяльності (ЗЕД) стала важливим чинником підвищення ефективності міжнародних компаній, сприяючи оптимізації фінансових операцій і зміцненню їхньої конкурентоспроможності. Впровадження новітніх технологій, таких як штучний

інтелект, автоматизація процесів за допомогою роботів (RPA), блокчейн, хмарні рішення та Інтернет речей (IoT), дозволяє істотно знизити ймовірність помилок, підвищити відкритість і відповідати міжнародним нормам. Спеціалізовані платформи, такі як Invoicera, Hiveage та Tipalti, забезпечують підтримку мультивалютних транзакцій, автоматичне моніторинг операцій і адаптивні хмарні рішення, стаючи важливими для міжнародного бізнесу.

Ці технології не тільки зменшують час виконання операцій (до 80%), але і розширюють аналітичні можливості, дозволяючи виявляти ризики, оптимізувати ланцюги постачань та гарантувати безпечне збереження даних завдяки блокчейн-технології. Поєднання ШІ з різними системами сприяє прогнозуванню та стратегії, у той час як IoT поліпшує моніторинг переміщення товарів. Перспективи розвитку автоматизації вказують на збільшення значення бухгалтерів як аналітиків і консультантів, а також на підвищення інтеграції систем завдяки відкритим API, що спрощує співпрацю з партнерами в усьому світі.

Окрім цього, автоматизація допомагає в ефективному управлінні валютними та геополітичними ризиками, пропонуючи стратегії для їх зменшення, а також гарантує постійну відповідність нормативним стандартам різних держав. Отже, реалізація цих рішень має стратегічне значення для компаній, які бажають зберегти свою стійкість та конкурентоспроможність в умовах швидко змінюваного глобального торгового середовища

Список використаних джерел

1. Рижикова Н., Бірченко Н., Остапенко Р. Вплив цифровізації на трансфертне ціноутворення в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-81.

2. Нестеренко І., Ковалевська Н. Новітні цифрові рішення для обліку економічної діяльності підприємств в умовах сучасних викликів. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4(51). С. 322–328. URL: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-45.

3. Бабурнич Н. І. Автоматизація обліку бізнес-процесів у торгівлі: проблеми, етапи здійснення та огляд програмних рішень. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 2 (07). С. 7–12. URL: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-1.